

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „De la Declarația de la Cork 2.0 la acțiuni concrete”**(aviz din proprie inițiativă)**

(2017/C 345/06)

Raportor: **doamna Sofia BJÖRNSSON**

Decizia Adunării Plenare	26.1.2017
Temei juridic	Articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	15.6.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	6.7.2017
Sesiunea plenară nr.	526
Rezultatul votului	123/0/0
(voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută Declarația de la Cork 2.0 și conferința din luna septembrie 2016, care a condus la adoptarea ei. În Declarație se acordă și pe viitor un sprijin hotărât politici de dezvoltare rurală a UE.

1.2. Zonele rurale din UE se caracterizează prin diversitate și prezintă trăsături diferite de la un stat membru la altul și în interiorul acestora. CESE este de părere că, din cauza acestor diferențe, este necesar să se stabilească priorități și să se adopte o abordare strategică la utilizarea fondurilor europene disponibile. La baza acestui demers trebuie să se afle prioritățile statelor membre și ale regiunilor lor și, mai important, inițiativele lansate de însăși populația rurală. Testarea obligatorie în mediul rural a deciziilor și strategiilor politice oferă și posibilitatea de a fi luate în considerare și respectate condițiile specifice zonelor rurale.

1.3. Dezvoltarea rurală este o temă transversală, care vizează de fapt toate domeniile de politică. Este nevoie de o politică rurală și de dezvoltarea regională coerentă și, pentru aceasta, trebuie asigurat un buget solid pentru fondurile ESI (fondurile structurale și de investiții europene). CESE ia notă de faptul că, dintre fondurile ESI, cel mai important pentru dezvoltarea rurală este Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și subliniază că celelalte fonduri ESI, cum ar fi Fondul european de dezvoltare regională (FEDER) și Fondul social european (FSE), ar trebui utilizate în mai mare măsură în acest scop.

1.4. Există multe posibilități de simplificare a acestei politici. CESE este de părere că este necesară o simplificare a normelor privind fondurile ESI, atât la nivelul UE, cât și în ceea ce privește punerea în aplicare a acestei politici la nivel național și regional. Sistemul actual este atât de complex, încât o serie de potențiali solicitanți renunță să mai ceară sprijin.

1.5. Din multe părți ale Europei, în special din zonele rurale, lipsesc în continuare soluțiile stabile pentru comunicația prin intermediul internetului. CESE nu este nicidecum de acord cu această situație. Zonele rurale necesită servicii în bandă largă din motive de siguranță, dar și de nivel de trai (conexiuni telefonice funcționale, de pildă). Accesul la rețelele în bandă largă poate fi unul dintre factorii determinanți, în special pentru tineri, atunci când hotărăsc dacă rămân la țară sau părăsesc zonele rurale. Pentru întreprinderi și întreprinzători, accesul la serviciile în bandă largă reprezintă o necesitate.

1.6. Dată fiind strânsa ei legătură cu terenul, agricultura are o semnificație specială pentru zonele rurale. Producția agricolă reprezintă un element esențial al zonelor rurale, întrucât furnizează populației alimente produse în mod durabil, și, în același timp, un motor pentru dezvoltarea rurală. Prin urmare, în opinia Comitetului, este de la sine înțeles faptul că cea mai mare parte din finanțarea FEADR trebuie dedicată agriculturii. Asigurarea unor condiții bune pentru tinerii fermieri reprezintă o premisă a sustenabilității pe termen lung a producției agricole.

1.7. CESE subliniază faptul că dezvoltarea durabilă necesită un climat favorabil inovării.

1.8. CESE constată că cele 17 obiective de dezvoltare durabilă ale Națiunilor Unite și Acordul de la Paris privind schimbările climatice (COP 21) constituie obiective globale pentru toate politicile UE și, nu în ultimul rând, pentru politica de dezvoltare rurală. Autoritățile locale și regionale care își desfășoară activitatea în mediul rural trebuie să se implice în mod activ în punerea în practică a acestor angajamente internaționale.

2. Observații generale

Cork 2.0

2.1. În 1996, Comisia a organizat o conferință în orașul Cork din Irlanda. Lucrările acestei conferințe au avut ca rezultat Declarația de la Cork, care a pus bazele celui de-al doilea pilon al politicii agricole comune (PAC) și ale programelor de dezvoltare rurală. În toamna anului 2016, Comisia a organizat la Cork o conferință de monitorizare, ale cărei lucrări s-au încheiat prin adoptarea Declarației de la Cork 2.0.

2.2. Declarația a fost adoptată printr-un amplu consens, la o conferință organizată de Direcția Generală Agricultură și Dezvoltare Rurală. Cei circa 340 de participanți, din majoritatea statelor membre ale UE, erau reprezentanți ai societății civile, dar și ai autorităților publice de la nivel național, regional și european, printre care și CESE. Conferința s-a încheiat cu prezentarea declarației intitulată „O viață mai bună în zonele rurale”, care a fost adoptată în mod tacit de către participanți.

2.3. Politica UE pentru agricultură și dezvoltare rurală constituie punctul de plecare al declarației, dar, într-o anumită măsură, abordarea sa este totuși mai amplă, deoarece face referire la obiectivele de dezvoltare durabilă ale Națiunilor Unite (Agenda 2030) ⁽¹⁾ și la Acordul de la Paris privind schimbările climatice (COP 21) ⁽²⁾.

2.4. În introducere sunt prezentate motivele elaborării declarației, urmate de 10 puncte care trasează orientările politice:

- Punctul 1: Promovarea prosperității rurale
- Punctul 2: Consolidarea lanțurilor de valori rurale
- Punctul 3: Investiții în viabilitatea și vitalitatea rurală
- Punctul 4: Conservarea mediului rural
- Punctul 5: Gestionarea resurselor naturale
- Punctul 6: Încurajarea politicilor climatice
- Punctul 7: Stimularea cunoașterii și inovării
- Punctul 8: Îmbunătățirea guvernanței rurale
- Punctul 9: Promovarea simplificării și a realizării politicilor
- Punctul 10: Îmbunătățirea performanței și a responsabilității

2.5. Declarația se bazează pe o abordare larg cuprinzătoare a dezvoltării rurale; forța ei constă în domeniul de aplicare și în conținut, întrucât cuprinde toate aspectele esențiale pentru viabilitatea și durabilitatea zonelor rurale din UE. CESE consideră însă că domeniul său de aplicare este, în același timp, un punct slab, din cauza complexității inerente, care nu permite o concentrare a sa la nivelul UE. Având în vedere provocările semnificative cu care se confruntă zonele rurale, CESE subliniază că resursele disponibile trebuie utilizate în mod ținut, pentru a se garanta obținerea unor rezultate concrete. Trebuie să se pună accentul pe prioritățile fiecărui stat membru sau ale regiunilor respective și, mai ales, pe inițiativele populației rurale.

⁽¹⁾ Cf. avizul „Următorii pași către un viitor european durabil” (a se vedea pagina 15 din prezentul Jurnal Oficial).

⁽²⁾ Cf. avizul „Calea de urmat după Acordul de la Paris” (JO C 75, 10.3.2017, p. 103).

2.6. Conținutul Declarației de la Cork 2.0 este similar cu cel al declarației din 1996, cu deosebirea că, în prezent, se face referire și la schimbările climatice și la procesul de digitalizare.

2.7. CESE se consideră drept un factor important în punerea în aplicare a declarației și solicită Comisiei ca, în viitor, să prezinte rapoarte privind progresele înregistrate în această privință.

Fondurile UE pentru dezvoltare rurală

2.8. În fiecare stat membru al UE există programe de dezvoltare rurală la nivel național sau regional, programe finanțate parțial prin FEADR și parțial de la bugetul național (din surse publice sau private). Programele cuprind măsuri care contribuie la dezvoltarea durabilă, cu cele trei dimensiuni ale sale – ecologică, socială și economică. Aceste măsuri sunt elaborate de fiecare stat membru sau de regiunile respective și aprobate de Comisie.

2.9. FEADR se numără printre fondurile structurale și de investiții europene (așa-numitele fonduri ESI), alături de Fondul de coeziune, Fondul european de dezvoltare regională (FEDER), Fondul social european (FSE) și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM). Aspectele tehnice ale punerii în aplicare a fondurilor ESI sunt reglementate de dispoziții comune⁽³⁾. În plus, fiecare țară a negociat pentru aceste fonduri acorduri de parteneriat comune, care stabilesc prioritățile punerii în aplicare a măsurilor prevăzute. Acestea se înscriu în contextul realizării obiectivelor Strategiei Europa 2020. Există așadar o legătură strânsă între aceste fonduri și o strategie de coordonare a acestora.

2.10. În cadrul FEADR, există rețele rurale, care funcționează atât la nivelul UE, sub forma Rețelei europene pentru dezvoltare rurală, cât și la nivel național și regional. Aceste rețele constituie platforme de stabilire de contacte și schimb de experiență, precum și de îmbunătățire a condițiilor necesare pentru garantarea faptului că programele de dezvoltare rurală sunt puse în aplicare în mod corespunzător și că obiectivele lor sunt îndeplinite.

2.11. Comitetul Regiunilor a solicitat elaborarea unui studiu cu privire la nivelul de absorbție al fondurilor ESI pentru dezvoltare rurală⁽⁴⁾. Nu este deloc surprinzător faptul că majoritatea fondurilor utilizate în acest sens au fost și sunt solicitate din FEADR. Partea care revine altor fonduri este, prin comparație, scăzută, chiar foarte scăzută. CESE pledează pentru majorarea ei, în condițiile în care dezvoltarea zonelor rurale reprezintă o chestiune orizontală, de o importanță crucială pentru coeziunea Uniunii.

2.12. Fondurile ESI au fost și rămân principalul mijloc al UE prin care pot fi transpuse în realitate intențiile formulate în Declarația de la Cork. Următoarea perioadă de programare financiară a UE va începe în 2021, iar conceperea de măsuri pentru această perioadă va fi decisivă în ceea ce privește modul în care vor fi îndeplinite obiectivele Declarației de la Cork 2.0. CESE remarcă, de asemenea, că, pentru punerea în aplicare a Declarației și a obiectivelor de politică, este necesar un buget solid pentru fondurile ESI.

3. Măsuri suplimentare

Un mecanism de „testare în mediul rural” a politicilor UE

3.1. La punctul 1 din declarație se solicită un mecanism de testare a efectelor politicilor asupra zonelor rurale, pentru a avea certitudinea faptului că potențialul acestor zone se regăsește în politicile și strategiile UE. Politica agricolă și cea de dezvoltare rurală trebuie să se bazeze pe identitatea și dinamismul zonelor rurale, prin abordări multisectoriale; în plus, aceste politici trebuie să promoveze durabilitatea, incluziunea socială și dezvoltarea locală.

3.2. Un mecanism de „testare în mediul rural” a politicilor UE presupune luarea în considerare și respectarea, în mod obiectiv și sistematic, a condițiilor specifice zonelor rurale. Acest mecanism poate constitui o modalitate de a stabili care este impactul deciziilor politice asupra zonelor rurale, astfel încât să se evite consecințele negative.

3.3. O astfel de testare a impactului asupra zonelor rurale are loc, de exemplu, în Finlanda, Regatul Unit și Canada. Ea poate fi obligatorie sau voluntară. În Irlanda de Nord, o astfel de testare este prevăzută prin lege din anul 2016. Sistemele naționale sunt similare.

3.4. Pentru a fi eficientă, o astfel de testare trebuie să fie obligatorie. Ea trebuie să le ofere decidenților politici un fundament solid pe care să își întemeieze deciziile. O testare în mediul rural a politicilor UE care se limitează la cercetări și constatări, dar nu influențează procesul de luare a deciziilor ar fi lipsită de sens.

⁽³⁾ Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013.

⁽⁴⁾ Cf. <http://cor.europa.eu/en/documentation/studies/Documents/Evolution-Budget-Dedicated-Rural-Development-Policy.pdf>

3.5. În plus, trebuie luat în considerare faptul că, în interiorul UE și în interiorul unui stat membru, nu există numai o singură zonă rurală, ci mai multe, diferite, cu diverse posibilități și caracteristici. Pentru ca dezvoltarea rurală să aibă succes, acest lucru trebuie să se reflecte și în testarea în mediul rural a politicilor UE, precum și în politicile propriu-zise, atât de la nivelul UE, cât și de la nivelul statelor membre. Locuitorii zonelor rurale au de jucat un rol și în crearea și dezvoltarea unei identități locale, precum și în dezbaterile și luarea unor decizii cu privire la măsura în care ar trebui menținut caracterul rural al zonelor respective.

LEADER și dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității

3.6. La punctul 8 din Declarație se afirmă că succesul și abordarea ascendentă a inițiativei LEADER trebuie să servească drept sursă de inspirație. CESE și-a exprimat în numeroase documente poziția în legătură cu politica de coeziune a UE, cu parteneriatele existente în cadrul acesteia și cu metoda LEADER, precum și cu noua metodă a dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității (DLRC).

3.7. CESE se declară de acord cu analiza prezentată de Comisie în cel de al treilea raport privind coeziunea economică și socială, din 2004, în care obiectivul de politică urmărit este acela de a contribui la o dezvoltare mai echilibrată, prin reducerea decalajelor, prin prevenirea dezechilibrelor teritoriale, precum și prin legătura dintre politica regională și politicile sectoriale ⁽⁵⁾.

3.8. Comitetul constată însă că acest lucru nu a fost realizat și că este nevoie de o politică mai integrată de dezvoltare rurală și regională.

3.9. CESE a salutat, de asemenea, principiul parteneriatului, ca pe o modalitate eficientă de promovare a programelor finanțate din fondurile ESI. Principiul parteneriatului presupune atât participarea actorilor economici și sociali tradiționali, cât și a organizațiilor societății civile, a partenerilor din domeniul protecției mediului, a organizațiilor neguvernamentale și a organismele responsabile cu promovarea egalității între femei și bărbați.

3.10. Metoda LEADER este un instrument de dezvoltare verificat, prin care sectorul public și societatea civilă pot participa la un parteneriat local. CESE a observat încă din 2011 că ar trebui ca, pentru această metodă, să poată fi accesate și mijloace de finanțare din toate fondurile ESI. Ea poate avea o contribuție pozitivă și la strângerea legăturilor dintre mediul urban și cel rural ⁽⁶⁾. Metoda poate să fie utilizată și în zonele urbane, însă – din punctul de vedere al CESE – nu și dacă aceasta este în detrimentul dezvoltării rurale.

3.11. În perioada de programare 2014-2020, dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității (*Community-Led Local Development*) s-a dovedit a fi, în cadrul abordării LEADER, un instrument nou, care poate fi finanțat în comun din cele patru fonduri ESI. Dezvoltarea locală poate fi realizată cel mai bine de către cei care trăiesc și lucrează într-un anumit loc, pe care îl cunosc.

3.12. Cel puțin cinci procente din fondurile FEADR trebuie alocate pentru dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității. Dată fiind structura sa – care presupune ca, la utilizarea unuia dintre fonduri, să se țină seama de patru cadre de reglementare diferite –, este aproape imposibil ca acest instrument să fie ușor și logic de utilizat. În perspectiva următoarei perioade de programare, Comisia ar trebui să prezinte propuneri vizând o simplificare semnificativă, precum și un nivel minim de finanțare pentru această metodă, astfel încât dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității, ca instrument destinat atât zonelor rurale, cât și celor urbane, să își fructifice pe deplin potențialul.

Serviciile și ocuparea forței de muncă

3.13. Serviciile și ocuparea forței de muncă sunt factori determinanți pentru măsura în care persoanele sunt dispuse sau capabile să rămână să locuiască la țară ori să se mute în mediul rural. În general, în UE se înregistrează o tendință de depopulare a zonelor rurale, care conduce la un cerc vicios și care reduce posibilitățile de îndeplinire a obiectivelor de dezvoltare durabilă ale UE și ale Națiunilor Unite. Evoluția demografică poate constitui o viitoare provocare, atât tinerilor, cât și vârstnicilor din zonele rurale trebuind să li se asigure condiții pentru o bună calitate a vieții.

⁽⁵⁾ Cf. avizul „Coeziunea teritorială” (JO C 228, 22.9.2009, p. 123).

⁽⁶⁾ Cf. avizul „LEADER ca instrument de dezvoltare locală” (JO C 376, 22.12.2011, p. 15).

3.14. În ceea ce privește accesul la servicii publice și comerciale de bază din domenii precum educația, asistența medicală, la servicii poștale, la magazinele alimentare, la transportul public etc., pot apărea diferențe între zonele urbane și cele rurale. Acesta poate fi factorul decisiv în momentul în care oamenii aleg unde doresc sau pot să locuiască. Pentru familiile cu copii, de exemplu, disponibilitatea structurilor de îngrijire a copiilor poate fi decisivă în ceea ce privește măsura în care părinții pot desfășura o activitate profesională. În anumite zone din Europa, disponibilitatea serviciilor din mediul rural este, în general, mai redusă decât în orașe. Ar trebui să se țină cont de această problemă în contextul amenajării teritoriului, astfel încât să existe certitudinea faptului că nu este afectată calitatea vieții din mediul rural.

3.15. În mai multe țări din UE, șomajul este mai ridicat în zonele rurale decât în orașe. Există totuși, în această privință, diferențe semnificative, care se reflectă în statisticile Eurostat ⁽⁷⁾. În același timp, unele întreprinderi se plâng de dificultățile întâmpinate în a atrage personal calificat în zonele rurale. Prin urmare, se constată un dezechilibru în ceea ce privește atât cererea, cât și oferta. Tendința este ca tinerii care doresc să urmeze cursuri de formare profesională să plece la universități și școli profesionale și să nu se mai întoarcă.

3.16. Asigurarea primirii migranților – și, mai ales, a familiilor acestora – reprezintă o provocare pentru persoanele care locuiesc în zonele rurale atât în prezent, cât și în anii următori. Ar trebui încurajată – și menținută – năzuința către stimă și respect reciproc. Zonele rurale ar putea să ofere condiții bune de viață pentru familiile de migranți. În țările cu un aflux mai mare de migranți – de exemplu, de refugiați – și cu o rată ridicată de migrație a forței de muncă, poate fi dificilă găsirea unor locuri de muncă, însă migrația poate oferi și oportunități de angajare.

3.17. Aspectele legate de ocuparea forței de muncă și de formare sunt abordate în special la punctele 3 și 7 din Declarație. Chestiunea serviciilor este abordată mai degrabă indirect. CESE consideră că inițiativele Uniunii au o semnificație deosebită, atât în mod direct, cât și indirect, în ceea ce privește dezvoltarea, inclusiv crearea de locuri de muncă prin acordarea unor stimulente pentru societăți. Accesul la servicii reprezintă o responsabilitate ce revine, în principal, nivelului național, deși, de exemplu, fondurile ESI pot avea o acțiune de mobilizare.

Agricultura și dezvoltarea rurală

3.18. Terenurile agricole și forestiere reprezintă aproximativ 85 % din teritoriul UE, cu diferențe mari între țări și regiuni. Terenul cultivat oferă condițiile necesare producției de alimente și furaje, energie și fibre, fiind totodată o resursă pentru conservarea și furnizarea de bunuri colective, cum ar fi, de pildă, o floră și o faună bogată. Peisajul face distincția dintre zonele rurale și orașe, constituind o trăsătură unică a zonelor rurale din UE; dată fiind strânsa ei legătură cu solul, agricultura are o semnificație specială pentru zonele rurale. La punctele 4 și 5 din Declarație sunt abordate conservarea mediului rural și gestionarea resurselor naturale. Condițiile necesare pentru o utilizare și o gestionare durabilă sunt de o importanță vitală pentru „valoarea intrinsecă” a peisajului, pentru calitatea apei și pentru biodiversitate.

3.19. În Declarație se face referire la producția agricolă, însă mai curând în mod indirect. Astfel, se poate deduce din text că producția agricolă (de produse alimentare) este considerată, într-o anumită măsură, de la sine înțeleasă. După cum s-a menționat mai sus, conservarea și gestionarea mediului și a resurselor naturale sunt abordate mai explicit. CESE atrage atenția asupra faptului că agricultura este un element esențial al zonelor rurale, dat fiind că, pe de o parte, furnizează populației alimente produse în mod durabil, și, pe de altă parte, este un motor pentru dezvoltarea rurală. Angajații din agricultură și silvicultură reprezintă o parte semnificativă a populației rurale, creează locuri de muncă și generează cerere de servicii. Un aspect important în acest sens este acela că persoanelor care intră pe piața muncii în agricultură, în special tinerilor, trebuie să li se ofere posibilitatea de a prelua exploatarea agricolă și de a-și extinde activitatea. Ponderea fermierilor tineri este scăzută și trebuie facilitată tranziția de la o generație la alta.

3.20. Pentru o producție agricolă durabilă, trebuie să se ajungă la un echilibru între cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile: economică, socială și de mediu. Aspectele economice se dovedesc a fi uneori cruciale în materie de gestionare. În această privință, pot servi drept exemplu suprafețele acoperite cu pajiști și pășuni bogate în specii, care se micșorează încetul cu încetul deoarece creșterea animalelor erbivore este tot mai puțin rentabilă, acest fapt având implicații negative asupra biodiversității. Acesta este un exemplu clar ce ilustrează ideea că lipsa de viabilitate economică a unei întreprinderi poate fi dăunătoare pentru mediu și că fermierii trebuie să primească compensații pentru serviciile de mediu pe care le furnizează.

⁽⁷⁾ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics_at_regional_level

3.21. În opinia CESE, sectorul agricol este un domeniu al dezvoltării rurale pentru care FEADR este și ar trebui să fie în continuare de o importanță crucială. Cea mai mare parte a finanțării din FEADR este destinată, pe bună dreptate, activităților agricole, de exemplu, sub formă de plăți de mediu, perfecționare profesională, plăți pentru zonele care se confruntă cu constrângeri naturale și ajutoare pentru investiții. Alte domenii ale FEADR, de exemplu energia, banda largă și susținerea inovării, au efecte benefice asupra zonelor rurale, în sens larg. În același timp, agricultura este o activitate antreprenorială ca oricare alta, astfel încât întreprinzătorii din acest grup-țintă nu trebuie excluși de la finanțarea din alte fonduri ESI.

3.22. Fermierii și silvicultorii pot fi considerați creatori ai peisajului de astăzi și, în egală măsură, protectorii celui creat de generațiile anterioare. Pentru mulți cetățeni, terenurile cultivate reprezintă un factor important pentru un nivel înalt de calitate a vieții, a cărui importanță pentru ocuparea timpului liber, pentru activitățile recreative în aer liber și pentru turism nu poate fi subestimată. Valoarea peisajului și resursele solului oferă, pe diverse căi, oportunități de afaceri și mijloace de subzistență.

3.23. De dezvoltarea teritorială echilibrată ar trebui să țină și tranziția către sisteme alimentare durabile⁽⁸⁾. Dezvoltarea unei abordări holistice în ceea ce privește sistemele alimentare este de o importanță esențială pentru a se face față provocărilor economice, sociale și de mediu legate de producția și consumul de alimente și pentru a se asigura o bună punere în aplicare a inițiativelor la mai multe niveluri și într-o gamă largă de sectoare. Printre aceste inițiative se numără, de exemplu, promovarea lanțurilor scurte de aprovizionare, cu scopul de a promova dezvoltarea rurală, oferind consumatorilor alimente sănătoase și proaspete⁽⁹⁾. Astfel, ar avea de câștigat și economia locală, și producția agricolă.

Inovarea

3.24. Importanța inovării – care conduce la generarea și punerea în aplicare a ideilor noi – pentru dezvoltarea rurală, nu poate fi supraestimată. Soluțiile inovatoare creează condițiile necesare pentru o societate durabilă, astfel încât zonele rurale să poată contribui, de exemplu, la o economie mai circulară, bazată pe agricultura ecologică și pe soluții inteligente din punct de vedere climatic, și să poată produce mai mult cu mai puține resurse. Transferul de cunoștințe și accesul la acestea reprezintă cheia punerii în practică a ideilor inovatoare.

3.25. Noile tehnologii și noile metode de producție inovatoare oferă condiții propice pentru o producție agricolă mai durabilă și, ca atare, pentru standarde mai ridicate privind bunăstarea animalelor, precum și pentru a se putea produce mai mult cu mai puține resurse, de exemplu, îngrășăminte și produse de protecție a plantelor. De multe ori, aplicarea noilor tehnologii și a inovării necesită investiții substanțiale care, pentru un întreprinzător din sectorul agricol, pot presupune un risc ridicat. Deseori, un întreprinzător nu își poate asuma de unul singur un astfel de risc. Pentru a veni în sprijinul noilor tehnologii și metode care sunt solicitate de societate, ar trebui prevăzute ajutoare pentru investiții, de exemplu prin programul de dezvoltare rurală. Se poate ajunge la un conflict inerent între dezvoltarea tehnologică a agriculturii și oferta de locuri de muncă, având în vedere că creșterea mecanizării și dezvoltarea structurală conduc, în multe cazuri, la pierderea de locuri de muncă, deși această evoluție ar putea să conducă, în același timp, și la locuri de muncă mai stabile din punct de vedere economic.

3.26. Strategiile de punere în aplicare a inovațiilor nu trebuie să fie orientate în funcție de bugetul disponibil, ci în funcție de nevoi. La punctul 7 din declarație se subliniază faptul că este nevoie de îmbunătățirea nivelului de cunoștințe și de inovații tehnice și sociale și că diverșii actori trebuie să coopereze la utilizarea și punerea în comun a informațiilor. În acest sens, pot fi utile inițiativele comunitare, cum ar fi parteneriatul european pentru inovare (PEI), de exemplu Parteneriatul european pentru inovare privind productivitatea și durabilitatea agriculturii (PEI-Agri), care, cu abordarea sa ascendentă, permite interconectarea, comunicarea și schimbul dintre actori de la diferite niveluri, în special în ceea ce privește activitățile antreprenoriale. Pentru promovarea inovării pe o scară mai largă în zonele rurale s-ar putea oferi sprijin unor intermediari ai inovării.

Digitalizarea

3.27. În societatea de astăzi, accesul la serviciile în bandă largă de foarte mare viteză reprezintă o componentă indispensabilă a infrastructurii și o condiție esențială pentru buna funcționare a societății, atât în orașe, cât și în zonele rurale, și, ca atare, influențează atât disponibilitatea forței de muncă, cât și accesul la locuri de muncă. Tendința este ca evoluțiile să aibă loc din ce în ce mai mult online. În multe părți ale Europei, în special în zonele rurale, lipsesc în continuare soluțiile stabile. CESE nu este nicidecum de acord cu această situație. Zonele rurale necesită servicii în bandă largă atât pentru propria siguranță (conexiuni telefonice funcționale, de pildă), cât și pentru nivelul de trai (televiziune funcțională, de

⁽⁸⁾ Cf. avizul „Sisteme alimentare mai durabile” (JO C 303, 19.8.2016, p. 64).

⁽⁹⁾ Acesta este subiectul unui aviz din proprie inițiativă al CESE pe tema „Contribuția societății civile la elaborarea unei politici alimentare cuprinzătoare în UE”, care urmează să fie adoptat în decembrie 2017.

pildă). Accesul la rețele în bandă largă poate fi unul dintre factorii determinanți în special pentru tineri, atunci când hotărăsc dacă rămân la țară sau părăsesc zonele rurale. Conexiunea în bandă largă este pentru întreprinderi pur și simplu o necesitate, întrucât, în majoritatea cazurilor, ele nu își pot desfășura activitatea fără o conexiune în bandă largă funcțională. În această privință, pot servi drept exemplu: soluțiile de plată într-o societate care funcționează din ce în ce mai mult fără numerar, contabilitatea, comerțul electronic sau comunicarea cu clienții. Antreprenoriatul din sectorul agricol este un bun exemplu de domeniu în care TIC, cu noile lor soluții tehnice, dobândesc o tot mai mare importanță.

3.28. În Declarație sunt evidențiate necesitatea și oportunitățile oferite de procesul de digitalizare. CESE consideră că, în cazul în care forțele pieței nu sunt suficiente pentru extinderea conexiunilor în bandă largă – cum se întâmplă deseori în zonele rurale –, trebuie să se intervină prin măsuri de sprijin. CESE consideră că FEDER ar trebui să fie principala sursă de sprijin pentru infrastructură și, în același timp, FEADR ar trebui să fie utilizat pentru proiecte mai mici și mai țintite. O contribuție în acest sens revine Băncii Europene de Investiții și Fondului european pentru investiții strategice, de exemplu prin utilizarea unor instrumente financiare inovatoare.

Importanța zonelor rurale pentru economia circulară și schimbările climatice

3.29. Zonele rurale sunt de o importanță deosebită pentru economia circulară. În Declarație, economia circulară este menționată la punctul 6 (Încurajarea politicilor climatice); în plus, aceasta oferă beneficii suplimentare, după cum reiese din avizul CESE pe tema „Pachetul privind economia circulară”⁽¹⁰⁾. Este nevoie de un circuit al durabilității între mediul urban și cel rural, nu numai din punctul de vedere al resurselor, ci și pentru sprijinirea agriculturii și reducerea importului de resurse. Astfel, zonele rurale pot avea o contribuție importantă la o societate care să se bazeze în mai mare măsură pe economia circulară, întrucât aceasta poate asigura, pe de o parte, utilizarea deșeurilor ca pe o resursă, cum ar fi îngrășămintele sau amelioratorii pentru sol, și, pe de altă parte, poate furniza energie din surse regenerabile și biomateriale.

3.30. Un pas înainte spre reducerea emisiilor nocive pentru climă îl reprezintă utilizarea în mai mică măsură a combustibililor fosili și creșterea proporției de surse regenerabile de energie. Și în această privință ar putea contribui în mod semnificativ zonele rurale: prin producția de energie solară, eoliană și de hidroenergie, precum și de bioenergie. Cu toate acestea, producția de energie din surse regenerabile poate deveni o povară considerabilă pentru oameni și mediu, motiv pentru care trebuie luate în considerare toate aspectele dezvoltării durabile.

3.31. În ceea ce privește schimbările climatice, se impune atât atenuarea efectelor lor, cât și adaptarea la aceste efecte. Datorită întinșelor terenuri agricole și suprafețe împădurite, zonele rurale dispun de un potențial semnificativ ca absorbant de carbon, contribuind astfel la reducerea emisiilor nocive pentru climă, în timp ce producția în sine contribuie de fapt la aceste emisii. Ar trebui utilizate cele mai bune tehnici disponibile pentru reducerea acestor emisii. La toate nivelurile – de la producători până la factorii de decizie – trebuie luate măsuri de consolidare a capacităților, ținând seama și de oportunitățile de investiții.

3.32. În concluzie, se poate afirma că zonele rurale au un potențial semnificativ de a contribui la o societate durabilă și, prin urmare, și la obiectivele de dezvoltare durabilă ale Națiunilor Unite (Agenda 2030), precum și la Acordul de la Paris privind schimbările climatice (COP 21), fapt ce reiese clar din Declarația de la Cork 2.0. Cu toate acestea, provocările sunt majore, iar pentru a li se face față sunt necesare investiții, atât la propriu, cât și la figurat.

Simplificarea

3.33. În ceea ce privește acordarea de sprijin din fonduri UE, deseori se face referire la caracterul complex al acesteia, atât pentru beneficiari, cât și pentru autorități. La punctul 9 din Declarație este menționată complexitatea acestei politici. CESE este de părere că este necesară o punere în aplicare simplificată a acestei politici, atât la nivelul UE, cât și la nivel național și regional. Sistemul actual este atât de complex, încât o serie de potențiali solicitanți renunță să mai ceară sprijin, complexitatea fiind văzută așadar ca principala piedică în calea punerii în aplicare și a realizării obiectivelor politicii de coeziune. În principiu, anumite cereri nu pot fi completate în mod corespunzător fără ajutorul unui consultant. În centrul atenției ar trebui să se afle securitatea juridică a fiecăruia.

3.34. Pentru actuala perioadă de programare 2014-2020, dispozițiile de gestionare a fondurilor ESI au fost combinate într-un singur regulament⁽¹¹⁾. În principiu, acest lucru este pozitiv, deoarece o mai bună coordonare conduce la un plus de eficiență, în special în ceea ce privește exercitarea autorității publice, în timp ce, pentru fiecare solicitant, beneficiile sunt probabil mai mici, întrucât unul și același beneficiar solicită rareori sprijin din partea mai multor fonduri. Beneficiile pot fi mai mari pentru dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității, în țările în care este susținută din mai multe fonduri. Impactul dispozițiilor comune ar trebui cercetat mai îndeaproape.

⁽¹⁰⁾ Cf. avizul CESE pe tema „Închiderea buclei – Un plan de acțiune al UE pentru economia circulară” (JO C 264, 20.7.2016, p. 98).

⁽¹¹⁾ Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-regulation-common-provision-regulation-cpr>

3.35. Actuala politică de dezvoltare rurală este pusă în aplicare prin programele de dezvoltare rurală, în cadrul FEADR, prin intermediul unor priorități și linii de acțiune. Astfel, s-a creat un sistem cu un buget puternic fragmentat, dat fiind faptul că, odată cu împărțirea în diferite măsuri, linii de acțiune și priorități, apar și diferitele posturi și linii bugetare aferente. Ca urmare, transparența acestor programe a avut de suferit și a crescut sarcina administrativă a autorităților, fapt ce antrenează diminuarea resurselor disponibile pentru punerea în aplicare a programelor, precum și scăderea posibilității de a îndeplini obiectivele programelor respective.

3.36. Punctul 10 din Declarație cuprinde reflecții privind performanța și responsabilitatea politică. Acestea sunt și principiile directoare ale procedurilor bugetare ale Comisiei care, în 2015, a lansat inițiativa „Un buget al UE axat pe rezultate”. Cetățenii și contribuabilii europeni trebuie să fie informați cu privire la rezultatele politicilor și la măsura în care sunt realizate obiectivele acestora.

Bruxelles, 6 iulie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS
